

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 189/2011-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. septembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Lalička a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť Ing. arch. L. S., G., zastúpeného advokátom JUDr. P. C. P., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Galanta v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 47/2000 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. arch. L. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Galanta v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 47/2000 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Galanta v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 47/2000 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. arch. L. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré j e Okresný súd Galanta p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. arch. L. S. priznáva náhradu trov konania v sume 310,02 € (slovom tristodesať eur a dva centy), ktoré j e Okresný súd Galanta p o v i n n ý zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. P. C. P. do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 189/2011-18 z 9. júna 2011 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť Ing. arch. L. S. (ďalej len „s'ťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 47/2000.

2. Zo s'ťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že s'ťažovateľ v procesnom postavení žalovaného je účastníkom preskúmaného konania o zaplatenie sumy 29.456,85 € s príslušenstvom, ktoré začalo 12. júla 2000 podaním žalobného návrhu na okresnom súde.

S'ťažovateľ uviedol, že ku dňu podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené, napriek ním podanej s'ťažnosti na priet'ahy adresovanej predsedníčke okresného súdu. S'ťažovateľ porušenie označených základných práv podľa ústavy a dohovoru videl vo viacerých časových úsekoch, keď okresný súd buď vôbec nekonal alebo konal neefektívne, najmä v súvislosti so znaleckým dokazovaním

a v celkovej dobe doterajšieho konania, ktoré do podania ústavnej sťažnosti dosiahlo dobu takmer 11 rokov.

3. Sťažovateľ sa preto domáha, aby ústavný súd vyslovil, že jeho základné právo garantované čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v označenom konaní porušené bolo, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť mu finančné zadosťučinenie v sume 33 300 € a náhradu trov konania k rukám jeho advokáta.

4. Požadované finančné zadosťučinenie sťažovateľ odôvodnil tým, že v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania sa nachádza v stave právnej neistoty. Zároveň sťažovateľ poukázal na to, že v priebehu konania podal voči žalobcovi protinávrh na zaplatenie sumy 42 384,45 € s príslušenstvom, ktorý bol rozhodnutím okresného súdu vylúčený na samostatné konanie, a to sa prerušilo až do právoplatného skončenia preskúmaného konania. Ústavný súd by podľa názoru sťažovateľa mal pri rozhodovaní o primeranom zadosťučinení prihliadať aj na túto skutočnosť.

5. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 21. februára 2011 zhrnula doterajší priebeh konania s konštatovaním, že vec nie je právoplatne skončená ani po 10 rokoch. Celkovú dobu konania odôvodnila najmä zdĺhavým postupom viacerých znalcov, ktorí boli v konaní ustanovení, keďže si ani v jednom prípade nesplnili svoju povinnosť vyplývajúcu z právoplatných uznesení okresného súdu a v stanovenom čase nevypracovali znalecký posudok. Spisy spolu so znaleckými posudkami vrátili až po urgenciách, uložení poriadkovej pokuty a dokonca po signalizácii adresovanej na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Zároveň však predsedníčka okresného súdu priznala čiastočnú nečinnosť súdu, a to v čase od 28. novembra 2001 do 13. marca 2003. V závere predsedníčka okresného súdu uviedla, že vo veci rozhodovali síce až traja sudcovia, ale táto skutočnosť nemala vplyv na dĺžku konania, keďže sudcovia potom, ako im bola vec pridelená, začali vo veci konať.

6. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že

od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným priet'ahom. Následne ústavný súd pristúpil k prieskumu dĺžky konania z hľadiska tvrdených porušení ústavne zaručených práv sťažovateľa.

7. Vo vzťahu k namietaným základným právam podľa ústavy a dohovoru ústavný súd konštatuje, že pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 28/01, I. ÚS 257/08). Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, nemožno primeranosť dĺžky civilného konania vyjadriť numericky, v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia označených základných práv. Primeranosť dĺžky civilného konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a súdu v priebehu konania či posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť priet'ahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovávaní veci pre sťažovateľa v hre, resp. aký malo konanie pre neho význam (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Philis proti Grécku*, 1997, *Pélissier a Sassi proti Francúzsku*, 1999; I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08, I. ÚS 317/2010 alebo I. ÚS 322/2010).

8. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd síce konštatuje, že predmetná vec sa po skutkovej stránke javí zložitejšou, keď rozhodovanie o žalobnom návrhu môže predstavovať vyšší stupeň zložitosti súvisiaci so znaleckým dokazovaním opodstatnenosti nároku, ako aj určovaním jeho výšky, avšak zároveň podotýka, že ani charakter

prerokovávanej veci nemôže ospravedlniť doterajšiu neprimeranú dĺžku konania (takmer 11 rokov) len v jednom stupni pred okresným súdom.

9. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní napadnutého konania ústavný súd ďalej konštatuje, že okresný súd v priebehu celého konania nepostupoval dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. V Občianskom súdnom poriadku (ďalej len „OSP“) je dost' procesných inštitútov, ktorých správne použitie zabezpečí, aby bolo rozhodnuté bez zbytočných priet'ahov či v primeranej lehote (porov. § 6, § 100, § 114, § 117, § 119 a pod. OSP). Totiž požiadavku, aby ochrana práv bola poskytnutá v primeranej dobe, netreba osobitne odôvodňovať. Je zřejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov.

10. Ústavný súd reagujúc na argumentáciu predsedníčky okresného súdu uvádza, že všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku. Je pravdou, že konajúci súd využil niektoré poriadkové opatrenia vo vzťahu k ustanoveným znalcom na účely zabezpečenia adekvátnej dĺžky konania, avšak prihliadajúc na celkový priebeh konania ústavný súd vyhodnotil využitie zákonných poriadkových opatrení okresným súdom za nedostatočné. Na ťarchu okresného súdu bolo okrem iného posúdené najmä obdobie nečinnosti od 28. novembra 2001 do 13. marca 2003, keď sa spis nachádzal u znalca bez toho, aby okresný súd konal a využil relevantný procesný prostriedok smerujúci k vypracovaniu znaleckého posudku v určenej dobe, a tým aj k zabezpečeniu rýchlosti konania. Ďalšia neefektívnosť postupu okresného súdu vyplýva aj zo skutočnosti, že na základe námietky znalca, že nie je v jeho kompetencii vypracovať dodatok k znaleckému posudku, ktorý sám nevyhotovil, okresný súd uznesením č. k. 11 Cb 47/00-423

z 11. októbra 2010 zmenil svoje predošlé uznesenie č. k. 11 Cb 47/00-392 zo 7. novembra 2008 tak, že ustanovený znalec nie je už povinný vypracovať dodatok k pôvodnému znaleckému posudku iného znalca, ale je povinný vypracovať nový znalecký posudok. Ústavný súd hodnotí tento postup okresného súdu ako nesústredenú činnosť, ktorá taktiež prispela k celkovej neúmernej dĺžke konania. K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže teda dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (sudcu), ale aj takou jeho neefektívnou činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby súd vec len prerokoval alebo vykonal a vykonával rôzne procesné úkony (bez ohľadu na ich počet), ale je potrebné, aby vec právoplatne skončil.

11. Pri posudzovaní správania s'ťažovateľa v priebehu konania ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľ, resp. jeho právny zástupca sa nedostavili na nariadené pojednávania 27. februára 2006 a 12. apríla 2006, svoju neúčast' však náležite ospravedlnili a s prihliadnutím na celkový priebeh konania nemožno túto neúčast' považovať za zásadnú pre vplyv na celkovú dĺžku konania. Správanie s'ťažovateľa možno inak hodnotiť ako aktívne a súčinné.

12. Ústavný súd rovnako s ohľadom na už uvedené kritériá posudzoval existenciu prípadných osobitných okolností, ktoré mohli spôsobiť priet'ahy v konaní, a uzavrel, že ani k týmto v konaní nedošlo. Napokon vzal ústavný súd do úvahy potrebu zistenia toho, aký význam má pre s'ťažovateľa predmetné konanie. V daných okolnostiach prípadu ústavný súd prihliadol aj na to, že na okresnom súde je začaté iné konanie, ktoré bolo prerušené do právoplatného skončenia preskúmaného konania a v ktorom sa s'ťažovateľ v procesnom postavení žalobcu domáha zaplata sumy 42 384,45 € s príslušenstvom, ktorá je potrebná na výkon jeho ďalšej podnikateľskej činnosti. Preto s'ťažovateľ právom žiadal o urýchlené skončenie veci a nastolenie právnej istoty.

13. Pri zvážení všetkých už uvedených kritérií ústavný súd dospel k záveru, že doterajším neefektívnym postupom okresného súdu a celkovou dĺžkou konania došlo

k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

14. V nadväznosti na prvý bod výroku nálezu a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľovi ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd dospel k záveru, že iba konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre s'ťažovateľa. Vzhľadom na povahu veci a celkovú dĺžku konania ústavný súd považuje v danom prípade sumu 3 000 € za zodpovedajúcu primeranému finančnému zadosťučineniu s'ťažovateľa za ujmu, ktorú zatiaľ utrpel; nad túto sumu návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku).

16. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

17. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešného s'ťažovateľa. S'ťažovateľ si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1 012,42 €, keď za základ

pre výpočet tarifnej odmeny považoval hodnotu sporu v namietanom konaní pred okresným súdom. Ústavný súd k tomu uvádza, že konanie pred ústavným súdom vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno stotožniť s predmetom konania na okresnom súde, tak ako to učinil sťažovateľ pri výpočte náhrady trov konania, a nemožno ho ani oceniť peniazmi. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 310,02 € (1 úkon právnej pomoci v roku 2010 - prevzatie a príprava zastúpenia podľa plnej moci z 11. novembra 2010 po 120,23 € + 7,21 € paušálna náhrada hotových výdavkov a 1 úkon v roku 2011 - spísanie ústavnej sťažnosti po 123,50 € + 7,41 € paušálna náhrada hotových výdavkov, spolu 258,35 € + 51,67 € DPH). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

18. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2011